Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle sairausvakuutuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt lausuntoamme otsikon asiassa, jonka johdosta esitämme seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi pääministeri Antti Rinteen hallituksen hallitusohjelman mukaiset muutokset eräisiin tulonsiirtoihin. Sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäismääräisiä päivärahaetuuksia (sairauspäiväraha, vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha) ehdotetaan korotettavaksi 20 eurolla kuukaudessa. Kuntoutuslaissa olevan viittaussäännöksen mukaan korotus kohdistuu myös kuntoutusrahaan. Korotus ehdotetaan toteutettavaksi siten, että vähimmäismääräisen päivärahaetuuden määrä korotetaan 26,62 euroon. Tämä vastaa vuoden 2019 tasossa 28,66 euroa päivässä eli 716,50 euroa kuukaudessa, kun kuukauteen katsotaan kuuluvan 25 arkipäivää.

Myös työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan määrää ehdotetaan korotettavaksi 20 eurolla kuukaudessa. Peruspäivärahan täysi määrä nousisi 32,40 eurosta päivässä 33,33 euroon päivässä eli 716,60 euroon kuukaudessa, kun kuukauteen katsotaan kuuluvan 21,5 arkipäivää. Peruspäivärahan määrä olisi laissa vuoden 2019 indeksitasossa. Täysi työmarkkinatuki on peruspäivärahan suuruinen. Peruspäivärahan korotus merkitsisi vastaavaa korotusta ansiopäivärahan perusosaan. Peruspäivärahan määrällä on myös vaikutus vuorottelukorvauksen tasoon, jonka suuruus määräytyy työttömyyspäivärahan perusteella.

Lapsiperheiden aseman parantamiseksi esitetään, että neljännestä ja sitä seuraavista lapsista maksettavia lapsilisiä korotettaisiin 10 eurolla kalenterikuukaudessa. Lapsilisän määrä perheen neljännestä lapsesta nousisi näin ollen 163,24 euroon kuukaudessa. Viidennestä ja sitä seuraavista lapsista maksettava lapsilisä nousisi 182,69 euroon kuukaudessa. Lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen tasoa ehdotetaan korotettavaksi 10 eurolla kuukaudessa, jolloin yksinhuoltajakorotuksen määrä nousisi 63,30 euroon kalenterikuukaudessa. Toimeentulotuesta annettua lakia esitetään muutettavaksi niin, että lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen 10 euron suuruisesta korotuksesta hyötyisivät myös toimeentulotukea saavat perheet.

Yhteensä muutokset kasvattavat valtion menoja arviolta 76 miljoonalla eurolla vuoden 2020 tasossa. Julkiset menot kasvavat noin 89 miljoonaa euroa, josta arviolta 9,6 miljoonaa kohdistuu kunnille ja 3,6 miljoonaa Työllisyysrahastolle.

Ehdotuksilla pyritään vähentämään eriarvoisuutta ja painottamaan ensisijaisen etuusjärjestelmän merkitystä etuudensaajien toimeentulon turvana, minkä lisäksi erityisesti lapsilisää ja lapsilisän yksinhuoltajakorotusta koskevalla ehdotuksella tavoitellaan yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden toimeentulon parantamista. Pyrkimyksenä on myös toimeentulotuesta riippuvaisten kotitalouksien määrän vähentäminen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Pidämme esityksen tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina. Ehdotetut lakimuutokset lisäävät kuitenkin merkittävästi valtiontalouden menoja, joten työllisyyttä lisäävien reformien tekeminen tulee entistäkin tärkeämmäksi.

Selvitystemme perusteella yrittäjien luottamus YEL-järjestelmään on erittäin alhaisella tasolla. Vähimmäismääräisten etuuksin korottaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että yhä useampi yrittäjä on vakuuttanut itsensä tasolla, jolla heille ei kerry minkäänlaista työuran aikaista ansioturvaa. Vuonna 2019 esimerkiksi alle 11 942 työtulolla sairausvakuutuslain mukaiset päivärahat jäävät vähimmäispäivärahan suuruiseksi. Yli kolmannes yrittäjistä on vakuuttanut työskentelynsä em. rajan alla. Muutos tulee nostamaan rajaa entisestään. Ehdotetut korotukset siten varmasti heikentävät työeläkejärjestelmän kannustavuutta ja uskovuutta yrittäjien näkökulmasta ja saa yhä useamman yrittäjän vakuuttamaan itsensä pakollisen YEL-vakuutuksen alarajalla (7 799,37/2019).

Suomen Yrittäjät on esittänyt, että yrittäjän pakollisen eläkevakuuttamisen alaraja nostettaisiin yrittäjän ansiosidonnaisen työttömyysturvan alarajalle (12 816 euroa/2019). Tämä varmistaisi sen, että pakollisen vakuutuksen piirissä olevalla yrittäjällä olisi oikeus työuran aikaiseen sosiaaliturvaan ja erityisesti ansioturva-etuuksiin.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Harri Hellstén
työmarkkina-asioiden päällikkö